كنندواز أنجااوج گيرند.

دری از درهای بهشت است.

و فرمودهاند: جایگاه قبر امام حــ

78

و فرمودهاند: کربلارازیارت کنیدواین کار را ادامه دهید، چـرا که

ادامه دهید، پــر. کربلا بهترین فرزندان پیامبــران را در آغوش خویش گرفته اســت.

امام باقر عليه السالام فرموده اندناكس مردم

مے دانسے تند کے حه

امام حسين عليه السلام

زمينيهشتى

کربلا به دوران بابلی ها بازمی گردد. در آن

زمان این سرزمین مجموعهای از روستاها بوده که برای بابلی ها تقدس

خاصی داشته اُست. این سرزمین به دلیل موقعیت آب و هوایسی و حاصلخیــز بودن خاکش شــاهد

یاری از اقوام مختلف در طول تاریخ بوده است که از جمله آنان می توان به کلدانی ها، تنوخیین و لخمیین ومناذره اشاره کرد.

يلتى در زيارت مرقد

. ـت هر آينه از شوق زیارتمیمردند **اینخاک،این** همنوابا فرشتگان ازل

معصومه لطفعلى پور حضرت على عليه السلام روزى گذارشان به مشرف شود، چنين است که همواره فوجى از کربلاافتاد و فرمود:اين جاقربانگاه عاشقان و مشهد فرشتگان به کربلا فرود آيند و فوجى ديگرعروج

شُهیدان است: شُهیدانی که نه شهدای گذشته و نه شهدای آینده، هیچ کدام به پای آنها نمی رسند. آن

گاهروی به خاک کرده فرمودند:

چه خوشبوییای خاکاً و امام سـجاد(ع)

نیز فرمودهاند: در روز رستاخیز زمین کربلا،

همچــون مرواریدی میدرخشــد و نــدا میدهد که من زمین

مقدس خدایم، زمین پاک و مبارکسی که

بیشتوای شتهندان و

است که فرمودهاند: کریسلا از خساک

و همچنیــن فرمودهاند:سرزمین کربلاو آبفرات،اولینزمین و

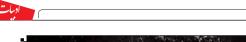
نخستين أبى بودند كه خداوندمتعال به أنهاقداست

. و باز فرمودهاند: هیچ فرشتهای در آسمانها و

زمین نیست مگراین که می خواهد خداوندمتعال به او رخصت دهد تا به زیارت امام حسین علیهالسلام

در بر گرفته است. ُ وُ ازُ امــام صــادق عليهالســلام روايــت

.. وشرافت

در رأس لشکری بزرگ به کربلا حمله کرد و کشتار حمانهای به راه انداخت و آرامگاه حسینی را ویران و الموال آن را غارت كرده، تمام قنديل هاى طلا و نقره صفویه وفرشهای گرانقیمترا به تاراج برد.

برای حرم نصب شد. همسے فتحعلی شاہ ایوان مقابل ر در ۱۰۰۰ ماره این مسینی را طلاکاری کرد. گنبد و صحن در دوره محمدشاه تجدید بنا شد. در سال ۱۲۷۳ قمری ناصراًلدین شاه تعمیراتی در حسرم انجام داد و برای سومین بار در دوره قاجاریه گنبد آستانه تجدید طلاکاری شد. تعمیرات حرم در دوره قاجار همچنان

عراق نام سلاطین صفوی، قاجار، امیران این دو سلسله روی کتیبهها دیده می شد که همگی آنها در دوره صدام نابود شد، تا آثار ایرانی در عتبات به طور کامل محو برد. شسود. امروزه این نامها تنها در کتابها، برخی تصاویر و بهاحتمال اسسنادی که در آرشسیوهای عثمانی برجای مانده، قابل رؤیت است.

یری چوبی برای آن بوسیله یکی از تجار و معدنداران ایرانی (حاج قنبــر رحیمی) درســال ۱۳۸۹ قمــری (۱۳۴۸ خورشیدی)میباشد.

به نظر می رسداز آخرین تعمیرات اساسی حرم، تعمیر یوان طلاو نصب ســتونهای مرمر بجای ســتونهای

پس از آن فتحعلی شاه قاجار دستور تعمیر خرابی های وهابیان را داد و ضریح تازهای درسال ۱۲۱۸ قمری

هادیوحیدی

بی تردیداز احیاگران بزرگ غــزل در روزگار ما -به وریدان آخیت نظران بران تخیران در وداره داد. به میوزددر شاخه تغزل سعدی وار «خصسین مغزوی» است که با همان اثر نخستش (خصیت و نخری تغزل» و با ۲۲ غزل آن به این مهم دسست یافته است. ایشان سسال هایی پیش از آن که به خوان هشیشتم مرگ برسند در شعر آیینی مذهبی هم آثاری آفریدند این آثار، اگرچه از آثار هم ردیف خود بالاتر نمی نشینند و مقایسه با دیگر سرودههای خود شاعر چندین س در معیسه با دیدتر سرودههای خود ساعز چندین سر و گردن هم نازل ترنید، با این همه در نیوع خود قابل تأملندایان شعرهای اینتی نخستین با در مرجموعهای باعنوان «فاتوسهای آفتایی»در زادگاهشاعر وبعدهادر بخش پایانی مجموعهای که انتشارات نگاه از ایشان حاب کر ده است، منتشر شــد. حدالزُ آن سروده ها، د ٬ ىيانْغزلهاىشگفتوشگرفشاعر ۗ«از كهرباُو كافور»ُ

فزل عاشورایی شکوهمندی هست. ای خُون اصیلت به شتک ها زغدیران افشانده شرف ها به بلندای دلیران ای خون اصیلت به شتکها زغدیران افسانده شرفها به بلندای دلیران جاری شده از کرب و بلا آمده و آنگاه آمیخته با خون سیاوش در ایران تواختر سرخی که بسه انگیزه تکثیر ترکید بـر آیینه خورشیید ضمیران ای جوهـرسرداری سرهای بریده وی اصل نمیرندگی نسل نمیران خرگاه تومی سوخت در اندیشه تاریخ هر بارکه آتش زده شد بیشه شیران آن شب چه شبی بود که دیدند کواکب نظم تو پراکنده و اردوی تــو ویران؟

سین(ع) بر ســر تربت ســرور عالمیان محمد

مصطفی(ص) شد و دلتنگ، دلتنگی سرود و همانجا در خواب، جد خویش محمد مصطفی (ص) را بدید که با گروهی از ملائکه می آیند

ی از دست راست و جمعی از دست

صفت تا نزدیک حسین بن علی (ع) آمدندی و او را گرفتی و بر سینه خویش نهادی و میان دو

چشم او بوسه نشاندی و بگفتی: نزدیکان نزدیک

و فوجی از پیــشرو و زمرهای از پس پش

و آن روز که بابیرقی از یک ســـر بی تن تاشــام شــدی قافله ســـالاز اسیران تا باغ شــقایق بشـــوند و بشـــکوفند بایــد که ز خــون تو بنوشــند کویران تـــااندکــی از حــقســخن رابگزارند باید کــه به خونت بنگارنــد دبیران حدتور ثانيست عزاى تو حماسه س ای کاستهشان تو از این معرکه گیران

این غزل تا حدودهایی، بیشتر شاخصه های غزل بنزوی را در خود دار دواز همان ابتدا، استحکام در آن خودنماییمی کند،مولفههای روشن این غزل عبارتند

روبرهستختهرونش -سودجستن از اسطوره -موسیقی کلام کهنموداصلی آن در قافیه است. - بهره گیری از آرایهها (اگرچه در نوشستنها دست

--اشارههای تلمیحوار تاریخی به قضیه عاشورا -پایانُ بندی محکمُ واُندیَشه ورانه تعریض دارُ غزل شروع مناسبی دارد که از همان آغاز شنوا فود حذب می کندواگر جه در تنگنای وزن «از » به «ز» رسیده و به نظرم در مطلع خوش نیفتاده است اما لحن و مفهوم حماسی و اشاره ظریفانه به غدیر این کاستی زُبانی را تا حدودی جبران می کند. در بیت دوم سود جستن آگاهانه شاعر از اسطورههای شاهنامه ای واشاره . مهم به داستان سیاوشُ و مر تَبُط ساختن واقعه عاشوراً با این مسأله و تلاقی این دو خط مهم، آغاز اوج غزل یا به

عبارتی دیگر یکی از دواوج این سروده ستر گ است: جری بیری پی در موری پی سرویی جاری شدهاز کرب و بلاآمده و آن گاه آمیخته باخون سیاووش در ایران نبایدهم قافیگی فرهمند ایران بادیگر قوافی را از نظر دور داشت که اثرگذاری بیت را در هم نشینی با دیگر واژگان مضاعف ساخته است. ی نتاب نخست منزوی با آن که در استحکام مثل دیگر

نگاهی به غزل عاشورایی و آیینی در قلم حسین منزوی

آفتاب در فانوس

آثار او نیست، در نوگرایی و نوآوری در میان کارهای او امار اولیست در بو بریی و جروری شاخص تر است اما شاعر «از شو کران و شکر» بعد از آن رفته رفته به آرایه های ادبی و است حکام و ... توجه بیشتر . شــان میدهد و بدین تر تیب، نــوآوری در کارهایش نسان می دهد و بدین ربوب سواوری تر راهرایس بااین توجه اوج و حضیف پیدامی کند. شسا عر در این نرام مورد نظر نیز از آزادها قاقل نیست آن هم بیشتر از نوع به کار گیری سنتی، ازجمله کنار هم قرار دادن اختر و خورشید، تقابل باغ و کویر، نظم و پر اکندگی، تلمیح به سوختن خیمه هادر عاشور او ساواترایی هسی و که با نوجه به مضمون شعر تا حدود بسيارى به س

ضریح جدید حسینی در شهر قم ساخته شده است که درسال ۱۳۹۱ از قم به کربلامنتقل و پس از نصب

در حرم مطهر، در ۱۵ اسفند ۱۳۹۱ (۲۲ ربیعالثانی) از آن رونمایی شد. این ضریحاز نظر شکل هندسی مانند

آن حدود ۳۴ متر مربع و تعدداد پنجرههای آن ۲۰ باب

یکصد و هُجده کیلوطُــاز و چهارهزار کیلُو نقره، ۲ تن مس و هزار و سیصد کیلو برنج و ۵تن چوب ساج جنگلی

را در مرد به کار رفته است. وزن ضریح ۱۳۶۲ کیلو است. ضریحهای قبلی نیز توسط هنرمندان ایرانی ساخته شده و در دوران صفویه و قاجار اماکن مقدس در عراق

ت. در ســاخت ضریح جدید شش گوشه ح

ضريح قديم ولى از نظر ارتفاع كمى بلندتر و مس

ای جوهر سرداری سرهای بریده ی رو رو کر کی در ویاصل نمیرندگی نسل نمیران یک نکته آن که در بیت هفتم شاعر خود به اشتباه «بیرقی از یک تن بی-سـر» سـروده و همان گونه هم در یکــی از مجموعههایش چــاپ کرده اســت اما در بازُچَاپهایُ مجموعههای آیینی، صورُت تصحیح شدهُ آن منتشر شده است و باید به آن توجه داشت؛ زیر اکه سر مطهر شهيد عاشورار وانه شام ويران شده است نه تن

شـاعر دراین غزل، نمایــی کلی از فاجعــه رخ داده بیشاند، چشم فرومی بوشد زبان مستحکم، مخاطب را اغنا و اور ااز توجه به دیگر عناصر شعر - که هم پای زبان حرکت نمی کنند- باز می دار دو عاطفه که باید در هوای بارانی شعر عاشورایی کمان رنگینی بیافرینند در آفتاب چشمگیر مفهوم و لحن، رنگ می بازد؛ اگرچه قرار هم

اشارت رفت: حُدتوُرثانیست،عزای توحماسه است ای کاسته شأن توازاین معرکه گیران یت دوم و بیت آخر ، شکوهمندی انکار ناپذیری دار د

، او ریهتی مستعملی سطروی پیست را حوران طون میانه یعنی در برزخ دیروز و امــروز اتفاق میافتند و وزنه ســنت در این ســرودهها بر نوآوریهایی از جنس غزل نئوکلاسیک ایشــان میچربدو به جز . در پارمای ابیات از اندیشــه تازه و جهان بینی نوین ر کری کی کرد. توانسته حداقل پشت سر شعر امروز حرکت کندو در سرودههایی همگام با آن دوشادوش قدم بردارد. این غزل منزوی با همه اوج و فرودش در دهه هفتاد توانست به سرعت این آثار، شتاب شایسته ای دهدو

تأثير گذاريداً شتهباشد.

ب ب ب ر کر از این منظر رنگین و سنگین شود. اندیشه شاعر در اشارهاش به سیاوش، جوهر سرداری، نگاشتن باخون و مقطع قاطعانه، ستایش برانگیز است و همین رور نه اوج دیگری است که در جملههای پیشین به آن

.... را را را ... کهاندیشه متجلی در آنها ستودنی است. آثار آیینی مذهبی منزوی بیشتر در حوزه غزل

او روی کبود می شبود مادامادام جهان، و در آن گودال، آفتاب آمدو سلامش کرد حرم عشق را به نامش کرد و خدا را! از این تحف، پدر مرا،

که تیشه بر سنگ مینشاند و دل ز محبت غیر تو میرماند به لطف ر ر ب بنواز که او نیز ناصرالعشاقی بسود و پدر بود و با عشق تـو ما را عاشقی آموخت.

شده است. از زمان شهادت حضرت تاکنون اما به دلایل رر کی . بسیار تعمیرات زیادی در ساختمان و فضای حرم صورت بذیرفته و از طرفی نیز تزیینات متعدد و گستر ده ای روی ساختمان وحرم انجام شده است.

سخیمان و حرم سینم استانداست. حرم حسینی که یکی از شــاهکارهای معماری دوره آل بویه است، در قلب شــهر کربلا واقع و دارای ده در ورودی به داخل صحن شــامل: دو در قســمت جنوبی ردرب رينبيه و درب رأس الحسين و درب السلطانيه) دو در قسمت شمالي (درب السدره و درب الاسلام) سه در قسمت شرق صحن (درب الكرامه و درب الشهدا و درب قاضی الحاجات) می باشد. همچنیسن دارای ۶۵ ت که در مقابل هر یک از حجر مها یک ایوان ۔ حجر ماسہ مت جنوب صحن تكيه يا خانقاه بكتاُشيه احُداثُ

، چندین محل جهتانبار فرشهای دره و دیگر وسائل آن و در قسمت جنوب شرقی صحن قبر میرزای دوم شـیرازی و در قسمت شمال غرب، قبر قبر میرازی دوم نسیرازی و در قسمت شمال عرب قبر شیخ عبدالحسین (شیخ العراقین) از مشایخ اجازات و وصی امیر کبیر و در اطرف صحن جمعی کثیر از عامای امامیه وسلاطین شیعه مدفونند. خود صحن از دوطبقه تشکیل شده است که تمامی دیوارهای آن با کاشی ستسین سندهست به تیمانی دیوارهای آن به تاسی مزین است و هیأت شکوهمندی دار د. در وسط صحن، آستانهای قراُر دارد که از چُهار طرف آُن درهاُی متعددی جهت ورود به رواق هادارد، ولی در اصلی و بزرگ آن در

جهت ورود به وراق هسا دارده ویی در اصلی و بزر ک ان در جنوبی حر ماست در مقابل در حرم ایوان بزر گی واقع اسست که به ایوان طلاشهرت دار د و دو طرف ایوان چهار کفش کن است. دو طرف ایوان دو مناره بلند از طلااست. ایوان دارای سه در ورودی است که به رواق جنوبی حرم منتهی می شود. در وسط از آن دو در دیگر بزرگ تر میباشد و از طلابوده که در اصفهان ساخته شدهاست. رواق جنوبی حرم را ت در استهادی ساحه ستخدی و روان جنوبی عرام رد رواق حبیب بن مظاهر اسدی می نامند. چون قبر حبیب، شهید کربلا در آن واقع است و بنی اسد او را در مقبره دسته جمعی شهدای کربلا دفن نکر ده، قبر جداگانهای

براىوىساختندزيراازبزرگان قبيلهبنى اسدبود. . در داخل حرم صندوقهای گرانبهایی بر روی قبر قرار دارد که روی آن ضریح نقره نصب است و بالای ضریح اشعاری با طلاثبت است. کف و دیوارهای حرم و رواق ها تاحدود دومتر از بهترین سنگ مرمر ایران است. حرم و رواق ها را با کاشیکاری آیات قرانی زینت دادهاند. تمامی سقفهای حرم و رواق ها به دست هنرمندان ایرانی آینه کاری شدهاست. در قسمت شرقی قبر حسین بن علی، قبر دسته جمعی شهدای عاشور اواقع است و قبر حضرت

علی اکبر جداگانه در ضریح حسین ُبن علی می باشد. از قبور علمای بزرگ امامیه، در رواق جنوبی قبر میر مهدی شهرستانی و در رواق شرقی قبر آقا باقر بهبهانی ر دروی آن صندوق نفیسی نصب است) و مقبره صدر اعظم میرزا محمدتقی خان امیر کبیر و در رواق شمالی حرم، قبر جمعی از سلاطین قاجاریه از جمله احمد شاه وقبر سیدابراهیم مجاب که دارای ضریح خاصی است و در رواق غربی جنب پنجره بالاســر سیدالشــهداء قبر ر کررری کریی ملا محمدصادق برغانی و برادر وی ملا علی برغانی قرار دارد، در منتهی الیه رواق جنوبی محلی است که به قتلگاه معُروفُ است و این اُثر از قدیم باقی است اینجا همان مکان است که حضرت به شهادت رسیده اند

*در تدویین و نوشتن ایکن مقاله از مطالب سایتهای مختلف بهره بر داری شده است.

بادداشت

بيرامون مقتل نويسي گستره حادثه و داستان

منزلبه منزل روايت عاشورا

حادثه عاشــورا دارای چنان عظمتــی در تاریخ

اسلام وبهويژه جهان تشيع است كه همچنان با

وجود سال ها گذر از این حادثه اما همچنان در ذهن مخاطب خود جای خویش را حفظ کرده است.

شایدبه جرات بتوان راز این ماندگاری را (اُزنگاهی فرا دینی) پیوندخوردن این حادثه عظیم در دل ادبیات

وتـــلاش مورخــُــان و نویســندگان شیعه

در حفظ ایسن برهه

ادسات در اسن ۔۔ حوزہ گویی امر اصلی

خبود برثبيت واقعه

تاریخی را انجام داده

اضافاتیی که بسر این حادثه وارد شده است

اما همچنان اصل

. ماجرا به قوت خویش

در دل ایسن صفحات

شهادت امام حسين

مىپردازنىد مقتىل

مي گويند. بعد

-ز حادثه عاشــورا مقاتل زیادی تا به امروز نوشــته

گوناگون.البته در تمامی این نوشته ها اصل ماجرا ثابت بوده است و هر کدام در مسائل جزیی با یکدیگر

اختلاف دارند البته شیعیان تلاش کر ده آنداز همان

بدو ماجرا تمام احادیث و نوشته های مربوط به این حادثه را ضبط کرده تااز گزند زمان و فراموشی دور

اماکمبُوداطلاعات تاریخی یکی از بزرگترین مشکلات این اثر

است.نکتهای که دامن گیر خود

تاریخ طبری نیز هست. به طور مثال در مورد شهادت ابوالفضل

العباس ُ هينج اشارهاي در تاريخ

طبرى وجودندارد. میری وجوداندرد. شخصیتی کمه یکی از مهم ترین شخصیتهای حادثه

باقىماندە. متونی کے ہے

ت. هرچند با تمام

رجوع است وازنثر زيبايي نيز برخوردار است مقتل لهوف است. اين مقتل توسط سيدابن طاووس

به علـت وجودى ايــن اثر از منظــر غير تاريخى . خواهیم پرداخت.اماقبل از آن باید به این نکته اشاره کرد که ابن طاووس تلاش کرده اثر خود را تا جایی ر سووس سرس درده اثر خود را تا جایی که می تواند بر تاریخ اســـتوار کند و در عین حال از روایاتنیز بهره بیرد.

وایات نیز بهره ببرد. البته خود ابن طاووس اعتقاد دارد که این اثر را

برای این نگاشته است که «من دوست داشتم چیزی همراه آن کنم که زائر ابا عبدالله علیه السلام هم نیاز به همراه داشتن کتاب استن کتاب . مقتل دیگری نداشته باشد، این کتاب را

ضميمه مصباح قرار البته ایسن رویکرد اگرچـه قابــل احترام . ت. اما خــود ایر اثـربعدهـاتبديلب متنی تاریخی شد که اکنون نیــز از آن بهره برده می شود. اما یکی ِ ویژگیهـای دیگر تصويرهای درخشان و ر .. ایــناثــراشـــاره کرد. . این نکته الزامی به

نظر میرسد که در حتهایی که به برخی ترجمه جدیداین اثر در قسم از شخصیتهای تاریخی توهین شدهاین قسمتها ر حُذف شــده. به نظر می رســداگرچه این امر برای احترام به این شخصیتهاصورت گرفته است.اما باید سر به بین کنده در نظر گرفته شود که تمام این حوادث جز آزار و اذیت بر اهل بیت چیز دیگری ندانسته و قرار نبوده که در این حادثه باسلام صلوات راهی شوند یا به خانههای خویش باز گردند. البته باید توجه داشته باشب

حادثه بخش هاى زيادى اضافه شده و داستانسراي

ب سوری قابل احترام بسرای حفظ تاریخ عاشورا و شهادت امام مظلوم، ازاولينمقاتلى كەنوشتە شدمی توان به مقتل ابومخنف اشاره کرد.این مقتل بیشتر ازتار یخطبریبهعنوانمنبع استفاده کرده.اگرچهاین اثر تلاشی قابل احترام برای حفظ تاریخ عاشوراوشهادت امام مظلوم،اماکمبوداطلاعات

مهمترین شخصیتهای حدید عاشورا به حساب می آید. حتی در قســمتهایی نیز برداشت غلط نسبت به این شخصیت در تاریخ طبری موجود است.البته دربرخی موارد کمبود مستندات تاریخی (مثل همین شهادت حضرت عباس) باعث شده است که در مورد این شخصیتها داستان سرایی ر رر ہیں۔ نیز صورت بگیرد.البته این امسر رامی توان در مورد بسیاری از شخصیتهای تاریخی این حادثه بیان

ُواما يكي از مقاتل مهم تشيع، كه بسيار محل

باشداز اُولین مقاتلی که نُوشَته شُدمی تُوانُ به مقتلُ ابومخنف اشاره کرد.این مقتل بیشتر از تاریخ طبری معنوان منبع استفاده كرده اگرچه أين أثر تلاشي در مورد شخصیتهای اصلی این برهه تاریخی صورت گرفته است.ایس قصه پردازیها تا این برهه تاریخی صورت ترکیه است. ایس قصه پردازی ها تا آن جا پییش رفته کسه برخی از شخصیتها حتی به این داستان اضافه شده اند که در مورد آنان تردید جدی تاریخی وُجُود دارد به نظر می رسد کسانی از روی خیرخواهی و برای تاثیر گذاری بیشـــتر برای مخاطب دست به چنین کاری زدهاند اما این نیت تاریخی یکی ازبزرگترین مشکلات آن است

شهیدم تضی مطهری برای جلوگیری از انحرافات بیشتر در اصل این امر دست به نوشتن کتابی در این مورد کرده است. به نظر می رسد مقتل نویسی و مورد دردهاست. بعضو می رسنه مقنا بویسی و ثبت این بخش مهــم تاریخی حرکتی بــوده که می توان آن رااقنامی در چهارچوب قدم گذاشتن از می شدهای به امر مکتوب دانست با این تفاوت که در امر مکتوب دیگر نگاهی صرفاعقل گرایانه تهی از احساس وجود ندارد.

فير رفته رفته چنان لطمهای

روايتي بازنوشت از الفتوح آفتاب و گودال

بر آن ســرخ برهوت برآمــ باشد که جماعتی دعوی اسلام می کنند و تو را در زمین کربلا تشنه بکشـند و به خون و آتش کُشُند و خدای، ایشان را شـفاعت مدهاد و در آن جهان، یافت جاوید بدو رسید و حدیثش ی - به برید بدو رسید و حیسی هم از آن رو، در دل عاشقان نشسته به نــاز. هم از آن رو، نــاز در حضرت هیچ بهرهای شان مباد جز زقوم. و تو را در بهشت او غرق نیاز و ماه در خلوتش سر به سیجود می برد و آسیمان در عزای درجاتی است که تا شهادت نیابی بدان درجات نتوانستی رسید. و آفتاب وجود حسین بن علی(ع)

